

безпеки і цивільного захисту, як документа довгострокового планування у сфері національної безпеки, що визначатиме актуальні виклики та загрози національній безпеці, а також пріоритети формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту на весь спектр можливих надзвичайних ситуацій як мирного так і воєнного характеру.

Література

1. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. 474 с.
2. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К.: НІСД, 2017. 496 с.
3. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл: монографія. К.: НІСД, 2019. 560 с.
4. Мосов С.П., Чубіна Т.Д. Особливості цивільного захисту при забезпеченні цивільної оборони в сучасних війнах. URL: <http://nuczu.edu.ua/img/articles/1467/Zbirnik1.pdf>.
5. Лещенко О.Я. Вплив сучасних воєнно-політичних конфліктів на проблематику цивільного захисту: досвід Сирії та України. Вісник Дніпропетровського ун-ту. Серія: «Філософія. Соціологія. Політологія». 2016. № 5. С. 67-80.
6. Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на сході України. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. К.: ВАІТЕ, 2017. 88 с.
7. Причини та ризики виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру на території АТО: аналітична доповідь НІСД. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ekoproblemu_ATO-24fa1.pdf.
8. Защита гражданских лиц в условиях вооруженного конфликта: Доклад Генерального секретаря ООН А. Гутерриша. URL: <https://undocs.org/ru/S/-2018/462>.
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018 р., № 31, С. 5, стаття 241.
10. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. Офіційний вісник Президента України. 2020 р., № 19, С. 26, стаття 926.

УДК 94 (477)

Лозовий В., д. істор. н., проф.

Національний інститут стратегічних досліджень, Україна

МАНІПУЛЯЦІЇ ІСТОРІЄЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Lozovyi V., Dr, Prof.

HISTORY MANIPULATIONS AS AN INSTRUMENT OF RUSSIAN HYBRID WAR POLICY IN EASTERN UKRAINE

Важливою складовою антиукраїнської гібридної війни стали маніпуляції з дискурсом історії, які використовувалися у якості інструменту нівелювання загальноукраїнської ідентичності на Сході України – регіоні з конфліктогенним потенціалом різних ідентичностей.

Питання політики пам'яті були важливими у стратегії та практиці антиукраїнських сил та Росії у формуванні сепаратистських настроїв на Донбасі. У регіоні основну увагу зосереджено на просуванні концепту «особливої донбаської ідентичності», використанні препарованих фактів подій пов'язаних з «Великою Вітчизняною війною», «Донецько-Криворізькою республікою (ДКР)», «Новоросією». Однією з центральних була тема Великої Перемоги. Створюючи навколо Великої

Вітчизняної війни мілітаристський культ, демонізуючи «українців-фашистів», закладалися ідеологічні засади антиукраїнських подій весни 2014 р. Сепаратистам не довелося вигадувати майже нічого нового, щоб виправдати захоплення влади, заклики до втручання Росії та розв'язування війни проти України. Перемога Майдану оголошувалося «фашистським путчем». Нагнітання страху перед «українським фашизмом» мало легітимізувати дії заколотників та владу, так званих, ДНР і ЛНР. Вони стверджували, що народ Донбасу мобілізувався саме на боротьбу з фашизмом. У квазідержавках відбулося декілька «антифашистських» з'їздів, на яких стверджувалося, що «антифашистська боротьба в Новоросії – продовження боротьби радянського народу з фашизмом у роки Великої Вітчизняної війни» [1].

З метою дезінтеграції України, як доказ існування окремої донецької ідентичності, використано факт існування у 1918 р. Донецько-Криворізької республіки (ДКР). Зазначається, що другою столицею ДКР у 1918 р. був Луганськ, і в цьому вбачається історична спадкоємність. І зараз ідеологи сепаратистів стверджують, що у формуванні особливої самосвідомості Донбасу важливу роль зіграла саме пам'ять про ДКР як частину політичної самоідентифікації. Адепти ДКР підкреслювали, що договірною умовою входження і перебування ДКР в складі Радянської України нібито було обов'язкове перебування останньої в єдиній союзній державі з РРФСР. Сепаратистську ідею має легітимізувати твердження, що договір цей у правовому сенсі, нібито втратив чинність з моменту розпаду СРСР і проголошення Акта про незалежність України в 1991 р [2]. Тому Донбас може на законній підставі вийти з України.

Сучасні «державотворці» Донбасу намагаються проводити історичні паралелі між 1918 р., коли точилися бої між військом УНР та загонами ДКР, і 2014 р., коли «українське військо вторглося в межі державних утворень Донбасу», стверджуючи, що знову спостерігається протистояння між прозахідною Україною і проросійським Донбасом.

Концепція «історичної Русі», країн «Руського міра» використовується для історико-культурного обґрунтування внутрішньої консолідації російськомовного населення України та для інтеграції України з Росією. Події весни 2014 р. оголошуються новим етапом боротьби за возз'єднання народу і земель історичної Русі-Росії в рамках єдиного національного і державного організму, який порівнюється за історичними масштабами з подіями, що призвели до Переяславської ради у 1654 р.

Крім радянської ідентичності Донбасу постулюється «новоросійська ідентичність». Тому одразу після формування квазідержав ДНР та ЛНР запущено політехнологічний проект «Новоросія». Регіон визначався геополітичним та історичним продуктом і спадщиною російської лінії розвитку, органічною частиною «русского міра», епіцентром Новоросії – оплоту і запоруки єдності України та Росії. Тому край є оптимальною міжрегіональною моделлю майбутньої інтеграції і має стати стартовим майданчиком і опорним регіоном для запуску євразійського проекту[3].

Проект «Новоросія» мав продемонструвати зв'язок з російським імперським минулим. Констатується, що фактична поява на території Східної України особливої політичної протонації (заявляла себе досі в основному як особливе електоральне поле) актуалізувала старі імперські найменування регіону і надає достатній арсенал символів для формування особливого місцевого патріотизму, відмінного від державного українства [4]. Сучасна війна в Новоросії проголошується «війною національно-визвольною». Вона ведеться за звільнення від України, від «українського націоналізму», за возз'єднання з Росією [5].

В контексті гібридної війни, історичні прецеденти висувуються як такі, що легітимізують політичні дії Росії та проросійських сил, зокрема обґрунтовують

неукраїнську ідентичність населення Сходу України, і відповідно, закономірність постання квазіреспублік ДНР та ЛНР. Метою історичних маніпуляцій є легітимація сепаратизму на Донбасі, відрив від України та інтеграція з Росією.

Література

1. Антифашистская борьба в Новороссии - 20 Мая 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://antifashist.org/news/antifashistskaja_borba_v_novorossii/2015-05-20-3078
2. Символика Донецкой народной республики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.opendemocracy.net/odrussia/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC-%D1%8D%D0%B4%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B4%D1%81/simvolika-donetskoj-naradnoi-respubliki>
3. Донбасс - становление Евразийского Союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://komitet.net.ua/article/95401/>
4. Олег Неменский. Ориентация на Россию в общественно-политической жизни Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.perspektivy.info/history/orijentacija_na_rossiju_v_obshhestvenno-politicheskoj_zhizni_ukrainy_2014-04-24.htm.
5. Андрей Марчуков. «Новороссийская идентичность» — необходимость или опасные игры разума? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://regnum.ru/news/1869067.html>

УДК 32.09.351

Онисько А.¹, канд. військ. н., доц.; Савіна І.², ст. лейтенант, канд. пед. н.

¹Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

²Військова академія (м. Одеса), м. Одеса, Україна

ВПЛИВ ЗМІ В ПРОЦЕСІ ВЕДЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Onysko A., Ph.D., Assoc. Prof.; Savina I., Senior Lieutenant, Ph.D.

MEDIA INFLUENCE IN HYBRID WAR PROCESS IN EASTERN UKRAINE

Дослідниками було визначено, що термін «гібридна війна» вперше прозвучав на саміті НАТО у вересні 2013 р. у Великій Британії. На думку Л. Волкотруб, гібридна війна поклала «початок кардинально функціонально оновленої сфери оборони, нової якості збройних сил та їх основних 191 функцій, оскільки з'явилася нова форма агресії. Вона поєднує інформаційно-торговельно-енергетичну війну; традиційну воєнну агресію та окупацію; залучення територіально-кримінальної діяльності; розширення функції диверсійно-підривної та партизансько-громадянської складової» [6].

Гібридну війну називають «типом воєнного конфлікту, який все частіше буде застосовуватися у ХХІ столітті» [5].

На думку С. Ховрич, зазначаючи, що російсько-українська війна є важливою складовою серії конфліктів на пострадянському просторі, наводить такі головні передумови: законсервовані конфлікти, зокрема вірмено-азербайджанський конфлікт за участю РФ; українсько-російські торгово-економічні війни; активне втручання РФ у внутрішні справи України [9].

На думку науковців [5], головним аспектом гібридної війни є поєднання трьох видів насилля — терористичного, кримінального і військового. Їх застосовують для досягнення політичних цілей, якими найчастіше є бажання зруйнувати легітимність, довіру і авторитет представників влади. Вирішальну роль для успіху гібридної стратегії відіграють не військові, а гуманітарні, економічні, політичні та інформаційні фактори.